

Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka

wydanie specjalne

Warszawa

2021

Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka

wydanie specjalne

ISSN: 2450-8160

nr.indeksu: 19464

numer: 63 (01/2021)

Redaktor naczelny: Gontarenko N.

KOLEGIUM REDAKCYJNE:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Polska;

L. Nechaeva, dr, Instytut PNPu im. K.D. Ushinskogo, Ukraina.

K. Fedorova, PhD in Political Science, International political scientist, Ukraine.

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. »Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

info@conferenc.pl

Nakład: 80 egz.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Wszelkie prawa do materiałów prac należą do ich autorów.

Pisownia oryginalna jest zachowana.

Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. »Diamond trading tour».

Obowiązkowym jest odniesienie do czasopismo.

Opinie wyrażane w artykułach czy reklamach są publikowane na wyłączną odpowiedzialność autorów, sponsorów lub reklamodawcy. W związku z tym ani Redakcja, ani Wydawca nie ponoszą odpowiedzialności za konsekwencje wykorzystania jakichkolwiek nieścisłych informacji.

Warszawa 2021

»Diamond trading tour» ©

ISSN: 2450-8160

**Етнокультурна компетентність майбутніх учителів-філологів
у контексті сучасних вимог до освітнього процесу**

**Ethnocultural competence of future teachers-philologists in the context of
modern requirements for the educational process**

Юрійчук Н. Д. 5

Управління підготовкою спортсменів до змагань у боксі

Собко Н. Г., Бурденюк Р. А. 9

Питання підготовки публічного виступу

Антоненко І. 11

Структурні компоненти он-лайн заняття за методикою «esap»

Чіжова Н.В. 13

**Інформаційні технології як засіб формування в майбутніх педагогів
умінь роботи з іншомовною літературою**

Ігнатова О. М., Поселецька К. А., Вишивана Н. В. 15

**Профілактика дезадаптації молоді з порушеннями психофізичного
розвитку в умовах карантину під час пандемії**

Соловйова Т. Г. 20

Сучасний інтегрований урок вивчення літератури

Чхайло Л.М., ... 22

Alternative ways of teaching foreign languages

Kliunina N. 26

УДК 378.011.3 – 051: 80]: 17.035.3

Етнокультурна компетентність майбутніх учителів-філологів у контексті сучасних вимог до освітнього процесу
Ethnocultural competence of future teachers-philologists in the context of modern requirements for the educational process

Юрійчук Н. Д.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української лінгвістики та методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»

У науковій розвідці, на основі аналізу літератури, окреслено головні наукові підходи до формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів-філологів у контексті сучасних вимог до освітнього процесу.

Ключові слова. Компетентність, етнокультурна компетентність, культурологічна компетентність, майбутні вчителі-філологи, освітній процес.

In scientific research, based on the analysis of the literature, the main scientific approaches to the formation of ethnocultural competence of future teachers of philology in the context of modern requirements for the educational process are outlined.

Key words. Competence, ethnocultural competence, culturalological competence, future teachers of philology, educational process.

Постановка проблеми. В умовах швидкого суспільного розвитку та соціальних змін виникає потреба в якісній адаптації до нових умов та діяльності, формування сучасних підходів у підготовці фахівців, змін в змісті, меті, спрямованості освітнього процесу. Для успішної професійної діяльності випускники закладів вищої освіти повинні володіти компетентностями, що відповідають вимогам часу та дозволяють розв'язувати складні професійні завдання у комплексних і невизначених умовах.

Актуальним завданням освіти є збереження кожним представником української нації своєї етнокультурної ідентичності, усвідомлення значущості власних етнонаціональних цінностей серед світових тощо. Йдеться про обізнаність сучасної молоді з досягненнями національної культури, орієнтування в етнокультурному просторі, усвідомлення духовно-моральних основ людського буття. Висококультурного, національно-мовного школяра підготує той учитель, у якого сформовані необхідні професійні компетентності.

Відповідно невідкладним завданням у процесі підготовки майбутніх учителів-філологів є формування усіх професійних компетентностей, в тому числі й етнокультурну.

Аналіз останніх джерел. Проблеми етнокультурної компетентності присвячені дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Питання етнокультурної підготовки майбутніх учителів порушували Т. Дяченко, Я. Журецький, Т. Зякун, І. Лебідь, О. Березюк, О. Семенов, Цяо Цзи, Н. Лисенко, Н. Сідельник, Н. Онищенко, Л. Дудікова, Т. Соколенко, П. Фриз, Л. Соляр, В. Гончарук, О. Гуренко, В. Гаснюк, Л. Маєвська, Л. Агєєва, Л. Лічман, Сюй Цзяюй та б. ін.

Проте питання етнокультурної компетентності майбутніх учителів-філологів в контексті сучасних вимог до освітнього процесу залишається недостатньо вивченим.

Мета даної розвідки – на основі аналізу літератури, окреслити головні наукові підходи до формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів української мови та літератури.

Виклад основного матеріалу. У сучасній вітчизняній та зарубіжній літературі існує велика кількість трактувань поняття «компетентність», що безпосередньо стосується професійної діяльності. Наукові дослідження, дозволяють стверджувати, що компетентність розглядається як адекватна орієнтація людини в різних галузях діяльності.

«Поняття «компетентність» означає досконале знання своєї справи, всіх процесів, явищ, зв'язків, можливих способів її виконання. У зміст компетентності включаються також рівень освіти, вміння акумулювати професійний і життєвий досвід, знання форм, методів і засобів впливу на особистість, можливих наслідках цього впливу [1, с. 295]».

Компетентність ґрунтується не лише на базових знаннях, вміннях, навичках, а й на доцільно цілісних орієнтаціях особистості, на мотивації її діяльності, на стилі взаємодії з людьми, на загальній особистісній культурі, на здатності самої особистості до творчості [2, с. 40].

Однією з ключових компетентностей учителя-філолога є етнокультурна компетентність – це ступінь вияву людною знань, умінь і навичок, які дозволяють їй правильно оцінювати специфіку і умови взаємодії, взаємовідносин з представниками інших етнічних спільнот, знаходити адекватні форми співробітництва з ними з метою підтримання атмосфери взаєморозуміння і взаємної довіри [3, с. 114].

Така компетентність формує правильне розуміння національних культур і повагу до них та дозволяє якісно взаємодіяти з представниками інших етносів, враховуючи особливості їхньої національної культури, характеру, традиційного способу життєдіяльності, релігії, етикету, та ставитися до них толерантно.

У малій енциклопедії етнодержавознавства є визначення «етнокультурної компетентності особи» як здатності людини вільно орієнтуватися в світі, вільно будувати поведінку всередині відповідної культури й одночасно відчувати ті межі, край і початок світу іншої культури [6, с. 63].

О. Ткаченко наголошує, що етнопедagogічна компетентність – це сформована на основі етнопедagogічної культури якість фахівця, що забезпечує спроможність розв'язання певних професійних завдань [7, с. 43].

На думку Г. Лозко, «етнокультурна компетентність» – це здатність людини вільно орієнтуватися у світі значень культури свого етносу, вільно розуміти мову («коди», «шифри») цієї етнокультури і вільно творити цією мовою [5, с. 289].

Майбутній учитель-філолог повинен уміти спрямовувати педагогічну діяльність на розвиток етнічної самосвідомості, що проявляється у спроможності ототожнювати себе з українським етносом та усвідомлювати своє етнічне «Я» як неповторне, унікальне явище.

За В. Криском, основою етнокультурної компетентності спеціаліста є система знань, понять, уявлень про людину як представника етнічної спільноти [6, с. 44].

Аналізуючи літературу з окресленої проблеми, ми прийшли до висновку, що етнокультурна компетентність – це воло-

діння рідною мовою, багатством її виражальних засобів; культурними надбаннями свого народу, національними знаннями про традиції, звичаї, духовні цінності, народні символи та обереги; усвідомлення себе носієм української етнокультури; вміння прищеплювати любов учнів до етнокультурних цінностей тощо.

Висновки. Таким чином, володіння етнокультурною компетентністю є необхідним елементом та однією із щаблів для майбутнього вчителя-філолога на вершину професійної підготовки.

Формування етнокультурної компетентності передбачає обізнаність в традиціях, культурних цінностях, психології певного етносу, особливостях його побуту, світогляду, релігії; передачу культурного досвіду та готовність до відтворення традицій на основі набутих знань та навичок; характеризує ціннісне ставлення представників етносу до етнокультури; відображає прагнення до освоєння, збереження і збагачення традицій власного народу.

Література

- Гончарук В. А. Основні наукові підходи до визначення поняття «етнокультурна компетентність» майбутніх учителів. Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: зб. наук. праць. Переяслав-Хмельницький, 2019. Вип. 43. С. 294–297.
- Егин Е. Д. Акмеология в профессиональном образовательном пространстве. Акмеология 20014. Методологические и методические проблемы. Вип. 24. / Под ред. Н. В. Кузьминой, Е. Н. Жариновой. СПб.: из-во НУ Центр стратегических исследований, 2014. С. 40–43.
- Етнокультурологія: словник-довідник / автор-укладач Л. М. Маєвська. Житомир: ЖДУ, 2007. 392 с.
- Логвиненко В. М., Грицанюк В. В. Етнокультурна компетентність майбутніх фахівців соціальної роботи в контексті сучасних вимог до освітнього процесу. Інноваційна педагогіка. Науковий журнал. Причорноморськ: Видавничий дім «Гельветика». Вип. 19. Т. 3. 2019. С. 106–110.
- Лозко Г. С. Етнологія України. Філософсько-теоретичний та етнорелігійнознавчий аспект. Київ: АртЕк, 2001. 304 с.

- Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького; Редкол.: Ю. І. Римаренко та ін. Київ: Довіра: Генеда, 1996. 942 с.
- Ткаченко О. М. Етнопедagogічна компетентність педагога: монографія. Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2012. 414 с.
- Юрійчук Н. Д. До проблеми професійної підготовки студентів-філологів. Теоретична і дидактична філологія: збірник наукових праць. Переяслав-Хмельницький, 2018. Вип. 28. С. 192–200.
- Юрійчук Н. Д. Розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців філологічних спеціальностей. Матеріали II Міжнародної наукової конференції «Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку». 27–28 березня. Частина 1. Дніпро: СПД «Охотнік», 2020 р. С. 24–25.

References

- Honcharuk V. A. Osnovni naukovі pidkhody do vyznachennia poniattia «etnokulturna kompetentnist» maibutnih uchyteliv. Materialy Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf. «Tendentsii ta perspektivy rozvytku nauky i osvity v umovakh hlobalizatsii»: zb. nauk. prats. Pereiaslav-Khmelnytskyi, 2019. Vyp. 43. S. 294–297.
- Ehyn E. D. Akmeolohyia v professyonalnom obrazovatelnom prostranstve. Akmeolohyia 20014. Metodolohyeheskye y metodycheskye problemy. Vyp. 24. / Pod. red. N. V. Kuzmynoi, E. N. Zharynovoi. SPb.: yz-vo NU Tsentр strategicheskyykh yssledovanyi, 2014. S. 40–43.
- Etnokulturolohiia: slovnyk-dovidnyk / avtor-ukladach L. M. Maievskа. Zhytomyr: ZhDU, 2007. 392 s.
- Lohvynenko V. M., Hrytsaniuk V. V. Etnokulturna kompetentnist maibutnih fakhivtsiv sotsialnoi roboty v konteksti suchasnykh vymoh do osvithnoho protsesu. Innovatsiina pedahohika. Naukovyi zhurnal. Prychornomorsk: Vydavnychi dim «Helvetyka». Vyp. 19. T. 3. 2019. S. 106–110.
- Lozko H. S. Etnolohiia Ukrainy. Filosofsko-teoretichnyi ta etnorelihiieznavchyi aspekt. Kyiv: ArtEk, 2001. 304 s.
- Mala entsyklopediia etnoderzhavoznavstva / NAN Ukrainy. Instytut derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho; Redkol.: Yu. I. Rymarenko ta in. Kyiv: Dovira: Heneza, 1996. 942 s.
- Tkachenko O. M. Etnopedahohichna kompetentnist pedahoha: monohrafiia. Kirovohrad: «Imeks-LTD», 2012. 414 s.
- Yuriichuk N. D. Do problemy profesiinoy pidhovtovky studentiv-filolohiv. Teoretychna i dydak-

tychna filolohiia: zbirnyk naukovykh prats.
Pereiaslav-Khmelnytskyi, 2018. Vyp. 28. S.
192-200.

Yuriichuk N. D. Rozvytok profesiinoi kompetent-
nosti maibutnykh fakhivtsiv filolohichnykh

spetsialnosti. Materialy II Mizhnarodnoi nau-
kovoï konferentsii «Osvita i nauka u minly-
vomu sviti: problemy ta perspektyvy rozvyt-
ku». 27-28 bereznia. Chastyna 1. Dnipro: SPD
«Okhotnik», 2020 r. S. 24-25.

Управління підготовкою спортсменів до змагань у боксі

Собко Наталія Григорівна

*доцент кафедри теорії та методики олімпійського і професійного спорту
кандидат наук з фізичного виховання
та спорту*

Бурденюк Роман Анатолійович

*студент-магістрант першого курсу другого магістерського рівня вищої освіти
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира
Винниченка*

Ключові слова: змагальна діяльність, спортсмени, бокс, управління
Key words: competitive activity, sportsmen, box, management

Актуальність теми. Сучасна система підготовки спортсмена є складним, багатофакторним процесом, що включає завдання, засоби, методи та матеріально-технічні умови, які забезпечують досягнення спортсменом найвищих спортивних результатів, а також педагогічний процес підготовки спортсмена до змагань. Дані наукових досліджень та практика свідчать про те, що досягнення високих результатів, в багатьох випадках, обумовлене рівнем управління у процесі тренувальної діяльності [7, с. 140].

Виклад основного матеріалу. В спортивному тренуванні мета управління – оптимізація поведінки спортсмена, доцільний розвиток тренуваності й підготовленості, що забезпечує досягнення найвищих спортивних результатів [10, с. 9].

Спортивні змагання є основною ланкою в системі підготовки спортсменів. Вони спрямовані на максимальну реалізацію духовних і фізичних можливостей людини,

команди. У них здійснюється не тільки контроль за рівнем підготовленості, змагання виступають найважливішим засобом підвищення тренуваності і спортивної майстерності [5, с. 25; 8].

Аналіз змагальної діяльності дозволяє не тільки визначити основні напрямки тренувального процесу у виді спорту, а й скоригувати систему управління підготовкою спортсменів [5, с. 27].

Важливою вимогою сучасної системи спортивного тренування є необхідність поєднання всіх її складових частин і елементів з необхідністю становлення основних компонентів ефективної змагальної діяльності [6]. Це знайшло відображення у формулюванні одного з основних специфічних принципів спортивної підготовки – єдність і взаємозв'язок структури змагальної діяльності і структури підготовленості [1, с. 9].

Саме прагнення до забезпечення ефективної структури змагальної діяльності ви-

значає задачі і зміст підготовки спортсмена на всьому багаторічному шляху від новачка до майстра високого класу (Платонов В.М., 1997). У роботі з юніми і ще недостатньо кваліфікованими спортсменами це проявляється у створенні передумов для ефективної змагальної діяльності і доцільної до неї підготовки, в роботі із дорослими спортсменами високого класу – становленні основних компонентів змагальної діяльності і поєднанні їх у цілісну систему, що дозволяє досягти максимальних результатів [3].

Змагання є найбільш відповідальним моментом в активній підготовці боксера [2]. Ґрунтуючись на працях та практичному досвіді Бутенка Б.І., Джерояна Г.О., Худачова Н.А., Огуренкова Е.І., нами зроблена спроба охарактеризувати спеціальну підготовку боксерів до змагань.

Ґрамотна підготовка боксера до змагань полягає в комбінації видів навантажень, покликаних досягти певних цілей. Зазвичай, підготовка боксера до змагань починається з ЗФП, СФП і триває, за даними спеціальної літератури [4], 3-4 тижні. За цей час організм адаптується до навантажень, підвищується фізична сила і спеціальна витривалість, що дозволяє витримувати навантаження. В подальшому, це сприятиме ефективному виконанню технічних та тактичних елементів в рингу.

Другий етап підготовки – відпрацювання комбінацій ударів і захисних дій. Спаринги і умовні вільні бої – найбільш специфічні засоби. Невід’ємною частиною тренувального процесу є впровадження напрацьованих елементів в бою. Важлива складова – психологічна підготовка. Психологічна підготовка боксерів до майбутніх змагань або бою здійснюється на основі загальної психологічної підготовки і пов’язана з вирішенням завдань, що постають перед спортсменами в даному, конкретному змаганні. Особливе значення вона набуває під час підготовки до великих турнірних змагань [9].

Останній, відновний етап триває півтора тижні, протягом яких: «боксер «підганяє» вагу, проходить відновлювальні процедури, легкі тренування на «лапах» і відвідує лазню» [4].

Висновки. Аналіз спеціальної літератури свідчить, що досягнення високих результатів, в багатьох випадках, обумовлене рівнем управління у процесі тренувальної діяльності. Змагання є найбільш відповідальним моментом в активній підготовці боксера. Підготовка до них проходить у три етапи, кожен з яких має свої задачі і передбачає застосування специфічних засобів і методів для їх вирішення.

Література

- Арзютов Г.М. Теорія і методика поетапної підготовки спортсменів (на матеріалі дзюдо). Автореф. дис... д-ра пед. наук. Київ, 2000 – 41 с.
- Васильев Н.П. Специальная подготовка к соревнованиям по боксу / Методическое пособие. – URL: <https://kopilkaurokov.ru/fizkultura/prochee/spiatsial-naia-podghotovka-k-sorievnovaniiam-poboksu> (дата звернення 01.11. 2020).
- Губа В. П. Планирование и прогнозирование конечного результата (на примере футбола) / Теория и практика физической культуры. – 2011 – №3 – С. 7-9.
- Как правильно готовиться к соревнованиям по боксу. – URL: <https://xn--btf1ancnww.xn--plai/article/kak-pravilno-gotovitsya-k-sorevnovaniyam-po-boksu/> (дата звернення 03.11. 2020).
- Костюкевич В.М. Теорія і методика спортивної підготовки (на прикладі командних ігрових видів спорту). Навчальний посібник / В.М. Костюкевич – Вінниця: Планер, 2014 – 616 с.
- Никитушкин В.Г. Спорт высших достижений: теория и методика: учебное пособие. / В.Г. Никитушкин, Ф.П. Суслов. – М.: «Спорт», 2018. – URL: https://books.google.com.ua/book?id=I24zDwAAQBAJ&hl=uk&source=gb_snavlinks_s (дата звернення 02.11. 2020).
- Носко Р.В. Особенности управления процессом спортивного тренирования у волейболі / Проблеми формування й удосконалення спортивно-технічної майстерності. – Вісник – №129, Т. IV. – 2015, С. 140-142.
- Платонов В.Н. Двигательные качества и физическая подготовка спортсменов / В.Н. Платонов. – К.: Олимп. лит., 2017 – 655 с.
- Психологическая подготовка боксера к соревнованию. – URL: <https://sport.wikireading.ru/2212> дата звернення 05.11. 2020).
- Шинкарук О.А. Теорія і методика підготовки спортсменів: управління, контроль, відбір, моделювання та прогнозування в олімпійському спорті: навч. посіб. / О.А. Шинкарук. – К., 2013. – 136 с.

Питання підготовки публічного виступу

Інна Антоненко

старший викладач, факультет лінгвістики НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Ключові слова: навчання іноземної мови, спілкування, комунікативна компетентність, публічний виступ, етапи підготовки

Key words: teaching foreign language, communication, communicative competence, public speech, stages of preparation

Реалізація цілей комунікації полягає у формуванні навичок та розвитку умінь писемного та усного мовлення, професійних якостей особи у процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства та науки, обумовленої потребами та покращенням знань майбутніх фахівців.

Спілкування є розвитком контактів між людьми, потребою у спільній діяльності, обміну інформацією між фахівцями в групах і організаціях, воно включає розроблення стратегії діяльності, розуміння одне одного в процесі виконання завдань. Лінгвісти розглядають мову як спосіб діяльності, підкреслюють важливість організації спілкування, також виокремлюють питання про закони комунікації, специфіку комунікації залежно від соціальних, культурних, професійних умов. Професійна підготовка має гармонізувати навчальний процес та професійні досягнення. Згідно з дослідженнями, що проводилися, можна виділити необхідні якості фахівця, такі як достатня підготовка та досвід, креативність й здатність швидко адаптуватися до різних умов.

Сучасне інформаційне суспільство вимагає від фахівця уміння сприймати, обробляти й передавати інформацію, уміння

вести ефективну комунікацію, висловлювати свої думки, доносити їх до аудиторії. Важливо довести, що відповідна думка переконливіша за іншу, тобто навчитися переконувати. Ефективність діяльності залежить від багатьох чинників, таких як якісна освіта, знанням норм, також фахівці повинні мати необхідні ділові та моральні якості, певні організаторські вміння працювати з людьми. Міжкультурна компетентність майбутнього фахівця зі зв'язків з громадськістю має інтегративну характеристику, що включає комплекс знань і умінь, які відображають його готовність до спілкування, і забезпечує продуктивну професійну та міжкультурну взаємодію. Важливо оволодіти мистецтвом публічних промов та вміти доводити корисну інформацію, тобто виступати, також під цим розуміють формулювання проблеми, висунування ідеї для аналізу, необхідним є побудова самого виступу, його композиції. Приділяємо увагу виступам на навчальних заняттях, зустрічах, засіданнях, презентаціях, наукових конференціях чи семінарах. Визначення та знання прийомів впливу на аудиторію, тобто розвиток уміння доводити та переконувати ведуть до успіху.

Програма навчання англійської мови для професійного спілкування націлена на розвиток іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців в різних галузях, яка передбачає сформованість комунікативних умінь у видах мовленнєвої діяльності, наявність мовних знань (граматичних, лексичних). Питання підготовки виступу розглядають науковці, підкреслюючи, що до будь-якого виступу потрібно готуватися. Визначають такі етапи підготовки виступу: теоретичний, стратегічний, тобто підготовка плану промови, аналітичний включає розробку теми та її аналіз, бібліографічний пошук, систематизація матеріалу, логіко-композиційний аналіз тексту промови та підготовка до виступу [2]. У підготовці виступу на семінарі пропонують звернути увагу на визначення мети промови, збір інформації про аудиторію, визначення власної ролі, підготовку тексту виступу, виклад інформації з певної теми та акцентування на основних питаннях, необхідним є використання можливостей мовлення, організація виступу, висловлення свого ставлення й оцінки, підкреслення важливості й актуальності, наведення прикладів з певної теми. Обираючи тему виступу потрібно врахувати різні аспекти для ефективного впливу на аудиторію, побудови взаємодії та досягнення мети виступу, такі як користь інформації для аудиторії, важливість проблеми, достатній рівень знань та вмінь [1]. Успіх залежить і від вдалого початку, який допоможе заволодіти аудиторією.

Виступ потребує підготовки, яку можна представити трьома етапами: аналіз, організація та спілкування. Важливо обдумати і приготувати в письмовій формі виступ відповідно до змісту, який повинен бути зро-

зумілим і лаконічним, особлива увага звертається на мову, вимову слів. Основні частини доповіді можуть включати докази, пояснення, відповідно до визначеної структури. Для виступу потрібно добирати різноманітний матеріал, який може складатися з кількох частин, включаючи приклади із обговорюваної проблеми, посилання для підтвердження правильності викладених думок. Вивчаючи певну інформацію з професійної тематики, студент розвиває вміння виділяти основну інформацію. Систематизована інформація стає більш осмисленою і також є потужним засобом спілкування. Фахівець повинен організовувати послідовність викладу матеріалу для доповіді, записати факти, аргументи, рекомендації, пропозиції. Заклучна частина включає підведення підсумків, які підкреслюють актуальність теми.

Отже, навчання англійською мовою сприяє розвитку професійно орієнтованих комунікативних умінь, дозволяє застосувати знання, отримані в процесі навчання, забезпечує розвиток культури мовлення, творчого мислення, веде до створення умов для розвитку вмінь організації дослідницької навчальної роботи професійно орієнтованого виступу та інтеграцію знань з різних предметів.

Література:

- Antonenko I., Chizhova N. The role of presentation in educational process Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» Серія: Філологія. Педагогіка – К.: ТОВ «Центр учбової літератури», 2016. – Вип.8. – 94 с.
- Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: навч. посіб. Київ: Кондор, 2010. – 181 с.

Структурні компоненти он-лайн заняття за методикою «esap»

Чіжова Н.В.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»

Ключові слова: зацікавлення, вивчення, активізація, персоналізація, практика, навчання у одногрупників.

Key words: engage, study, activate, personalization, practice, peer teaching.

Під час пандемії через ковід 19, викладання англійської мови в університеті відбувається в он-лайн форматі, що викликає певні складності як у викладачів так і у студентів. Он-лайн викладання може бути таким саме ефективним, як і офлайн. Незважаючи, на те, що кожний тип має свої переваги та недоліки при ефективному використанні необхідних інструментів обидва призведуть до досягнення мети заняття.

Методика планування заняття ESAP (Engage, Study, Activate, Practice): зацікавлення, вивчення, активізація, практика – має чітку структуру чотирьох-компонентного заняття, сприяючи ефективному розподілу часу та мотивації студентів в будь-якому форматі викладання (аудиторному чи он-лайн).

I. Зацікавлення.

На початку заняття викладачу необхідно захопити увагу студентів, залучити всіх до сумісної діяльності з навчальним матеріалом та зупинитися на моментах, які виявилися проблемними для студентів при

виконанні домашнього завдання.

З цією метою можна знаходити позитивні та актуальні новини для обговорення в інстаграмі – @the_happy_broadcast; використовувати меми, щоб не тільки створити позитивну невимушену атмосферу, а й почати працювати над новим матеріалом.

Зазвичай викладач просто оголошує тему заняття, а можна запропонувати студентам низку запитань, прочитавши які вони зможуть самі здогадатись чому буде присвячене заняття, або надати їм ключові слова. Наприклад: 1.) What search engine do you use? 2.) How many hours per day do you spend in social networks? 3.) Do you prefer on-line or offline shopping? – “Cyberspace”; opportunity, achievement, ambitious, contribution – “Success”.

Для активізації уваги студентів можна задавати їм «провокуючі» запитання: Can you measure pleasure? Can you find food for thought in a supermarket? [2] та зважати на обґрунтування їх відповідей. Невичерпним джерелом є кумедні фотографії із Інтернету, які не тільки розважають, а можуть надати чудову можливість для обговорення

ситуацій та залучення власного досвіду та думок студентів.

II. Вивчення – представлення нового матеріалу.

Оскільки ми знаходимося не в аудиторії і студенти можуть легко відволікатися на сторонні речі завдання викладача – підтримувати активність студентів, задаючи їм запитання, пропонуючи різноманітні завдання балансуючи між індивідуальними та груповими, використовувати інструменти тієї платформи, на якій ви працюєте (демонстрація всіх учбових матеріалів на екрані, використання чат боксів, віртуальних дошок).

Джон Хаті наголошував, що студент зазвичай має тільки декілька секунд на відповідь і безумовно цього замало [1], отже необхідно надавати більше часу щоб студент міг проаналізувати інформацію та продумати відповідь. Для цього викладач може подумки порахувати до 10.

Навчання у одногрупників – потужний метод, що активізує роботу всіх студентів, оскільки зауваження, коментарі та оцінка одногрупників є дуже важливі і цінні. Під час заняття, якщо у студента виникає проблема з перекладом слова чи вживанням граматичної конструкції можна просити «допомоги» у інших студентів, мобілізуючи всіх до активної участі, а тільки якщо правильних варіантів не буде, надавати свою допомогу. Таким чином у відносинах між студентами домінуватиме не конкуренція, а кооперація та взаємодопомога.

III. Активізація.

Користуючись спеціальною функцією зуму «сесійні зали» можна розподіляти студентів групи на пари та міні-групи для

практики діалогічного мовлення: складання діалогів, обговорення проблем, обмін інформацією, ідеями та досвідом.

В процесі вивчення англійської мови має бути широко застосована персоналізація – залучення особистого досвіду та власних роздумів студента. Існує низка вправ, що базуються на цьому методі, а саме: “Describe yourself in 3 words”, “ My life in numbers”, “ I have never...”, “ Find who...” та багато інших, які допомагають студентам разом з практикою мовлення більше дізнатись про своїх одногрупників.

IV. Практика – домашня робота.

Повторення пройденого на занятті матеріалу і виконання письмових завдань для закріплення умінь та навичок.

Отже планування он-лайн занять з англійської мови за методикою ESAP з урахуванням чотирьохкомпонентної структури: зацікавлення, вивчення, активізація, практика є ефективним та має позитивні результати. При чому, саме на активізацію необхідно відвести більше часу, оскільки студенти використовують навчальний матеріал у дискусіях та обговореннях. Особливість викладання англійської мови полягає в тому, що спілкування є водночас як кінцевою метою вивчення мови, так і засобом її досягнення.

Література

- Hattie John Visible learning for teachers/John Hattie// – 2011.
- Kania M. Impactful teaching with ESAP in # The New Normal: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Eg4czoHBJms&list=PLUlnPAb4n2iZIBFsnPQqPRv-1vyQWVcJh&index=32> (Дата звертання: 19.01.2021).

Інформаційні технології як засіб формування в майбутніх педагогів умінь роботи з іншомовною літературою

Ігнатова Олена Миколаївна,

К.п.н., доцент, кафедри німецької філології

Поселецька Катерина Андріївна,

К.п.н., доцент кафедри німецької філології,

Вишивана Наталя Володимирівна,

К.ф.н., доцент кафедри німецької філології,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Ключові слова: інформаційні технології, дистанційне навчання, іншомовна література, навчальний процес, іноземна мова.

Широке впровадження в навчальний процес нових інформаційних технологій, а саме сучасних засобів збирання, зберігання, опрацювання, представлення, передавання інформації відкриває широкі перспективи щодо розширення теоретичної бази знань, активізації пізнавальної діяльності, створення умов для формування професійної підготовки педагогів.

Систематизація цього досвіду важлива з погляду мети нашого дослідження, оскільки шляхи застосування комп'ютерних засобів навчання безпосередньо визначаються особливостями педагогічної ситуації, в якій здійснюється їх використання. І технології, котрі повною мірою відповідають змісту і цілям вивчення конкретної дисципліни.

Ураховуючи актуальність означеної проблеми, її недостатню теоретичну розробленість і практичне впровадження, об'єктивну потребу і соціальну значущість якісної професійної підготовки

майбутнього педагога **метою нашої статті** є теоретичне обґрунтування проблеми формування професійних умінь роботи з іншомовною літературою засобами інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу досліджень. У процесі розвитку комп'ютерних технологій, все зростаючого обміну інформацією між різними країнами суттєве місце в житті людини займає вміння роботи з іншомовною літературою. Сучасна людина все більш залучається до читання художньої, наукової, публіцистичної, спеціальної літератури, а також газет і журналів іноземною мовою не тільки в звичайному, а й в електронному виді.

Цифрова комунікація є на сьогоднішній день глобальним феноменом та поступово стала доступною для широких верств населення. Настав час евалюювати її можливості, вивчати більш глибоко, а також досліджувати дидактичну багатозначність. Вже є більш нові технології,

наприклад гаджети, які дозволяють використання електронної комунікації, а також прослуховування, вибірку інформації майже за будь яких обставин, в усіх умовах. Викладачі зазвичай побоюються конфронтації з новими приладами, відчувають ніби вони мають стати технічними експертами. В цієї ситуації дуже важливо бачити, що завдання викладачів полягає в наданні можливості та організації навчального процесу – незалежно від встановлених мультимедійних засобів [6, с.5].

Тема нашого дослідження безпосередньо торкається цифрових засобів, а саме комп'ютери з доступом до мережі Інтернет, а також зі встановленими сучасними програмами Google Meet, Zoom, Kahoot, Etherpad, Popplett, для інтерактивної комунікації, обробки, опрацювання текстів, презентацій

Такі класичні форми як Інтернет-проекти в WWW, а також дистанційне навчання в режимі on-line, видавництво та розповсюдження наукових праць, підручників, посібників в Інтернет-мережі завоювали провідні позиції в навчанні. Інтерес до цифрових засобів був і залишається значним. Але не можливо замінити викладача іноземної мови мовною лабораторією, тому повернулися до звичного уроку, використовуючи під час вивчення фонетики аудіо матеріали. Вивчення мови – це активний (продуктивний, рецептивний) процес, на який позитивно впливають: розумне керування, прогресія, рефлексія. Це спрацює незалежно від засобів [6, с.7].

До очікувань, які пов'язані з дидактизованими Інтернет – матеріалами, належать сподівання на потужне навчання завдяки більшій самостійності: самоконтроль, можливості такого контролю, як Feedback (зворотній зв'язок), що покладає більшу відповідальність на учнів за їхнє власне навчання.

Є також точка зору, що під час дидактичної роботи з цифровими засобами розвиватимуться нові види навчальної діяльності, котрі приведуть до збагачення майстерності, підвищать рівень професійності викладачів[6, с.10].

Отже, в центрі уваги дослідників стоїть питання, якими методичними підходами можуть користуватися майбутні педагоги в процесі використання WWW – ресурсів, з одного боку мотивуючись змістовністю та постановкою завдань, а з іншого – слідувати цілям навчання та підвищувати свій кваліфікаційний рівень. Проаналізувавши наукові праці знайомих педагогів І.Л. Бім, Д.Д. Зуєв, З.І. Кличнікова, С.Ю. Ніколаєва, а також західних науковців Маркус Біхеле, Райнхард Донат, Райнер Е. Віке, Інге Блатт, Матіас Бергофф та ін., ми дійшли висновку, що для формування в майбутніх педагогів умінь роботи з іншомовною літературою, текстами, підручниками необхідно реалізовувати такі умови:

- Чітка постановка питань, що відповідає рівню навчання. Вони у друкованому вигляді можуть стимулювати студента до активності та більш інтенсивного вивчення матеріалу. Слід використовувати питання, котрі більше спрямовані на розуміння, ніж на просте репродукування і запам'ятовування фактів, і, крім того, беруть участь у процесі навчання як розгорнуті носії інформації.

- Вдосконалення професійних навичок читання для забезпечення повноцінної роботи з мовно-важкими текстами, сайтами.

- Використання ситуативно необхідної лексики та граматики.

- Застосування соціальних форм, впровадження кооперативного навчання.

- Підготовка словосполучень, речень і т.д. для опрацювання та презентацій результатів в усній чи письмовій формі.

Урок із застосуванням нових інформаційних технологій ретельно планується, з подальшим обговоренням, проведенням аналізу фази роботи з комп'ютером на підсумкових заняттях. Робота з текстом відбиває стан загальної культури людини, її світогляду та логічного мислення, ерудиції та орієнтації у мові. Першим визначальним положенням є місце самостійної роботи з книгою або іншим носієм тексту в процесі навчання. Робота з текстом – це навичка на основі конкретної системи умінь, якою може і повинен

оволодіти кожний [4, с.99]. Індивідуальні відмінності і здібності відіграють важливу роль, але основу роботи з текстом складають конкретні дії та операції, що доступні кожній людині. До цих дій та операцій належать, зокрема, операції смислового сприйняття елементів тексту, такі як:

- розуміння того, про що йдеться у тексті (уміння скласти на цій основі план), і того, що саме розповідається про суб'єктів (уміння аналізувати текст, робити виписи, складати тези), тобто розуміти основну думку тексту;

- розуміння логічного зв'язку суб'єктів у тексті і уміння на цій основі складати структурно-логічну або граф-схему основного змісту.

- Самостійна робота з текстом – це діяльність, що відбиває наявність таких умінь [1]:

1. Виконувати завдання викладача на отримання з тексту певної додаткової навчальної інформації у процесі надавання нового навчального матеріалу.

2. Проробити додатково навчальні та наукові тексти, що розкривають основний зміст навчальної програми і рекомендовані у гіперпосиланнях.

3. Самостійно зробити інформаційний пошук і підібрати додаткову літературу для підготовки реферату, доповіді, проекту, курсової або дипломної роботи.

4. Ефективно переглянути, ознайомитися, вивчити самостійно зібрану літературу, сформувані самостійну базу даних і на її основі скласти реферат, доповідь, огляд.

Виділення ключових слів, використання різноманітного шрифту, гіперпосилань, логотипів, що визначають призначення тексту у навчальній діяльності, забезпечать активізацію створеного тексту. Суттєве значення мають колонки рефлексії, що містять екскурс до історії, а також цікаві випадки з життя вчених та дослідників.

Володіння іноземними мовами дозволяє своєчасно прилучитися до джерел професійної та культурологічної інформації, набути навичок роботи з науковою літературою, сприяє підвищенню культу-

ри мови взагалі як інструменту мислення, реалізує комунікативні потенції особи.

Традиційна технологія роботи з іншомовними текстами на різних ступенях вивчення іноземних мов має свої особливості, що пов'язані зі складністю текстів та передбачає відомі фази роботи: перед текстова, під час опрацювання тексту, після текстова. Для формування умінь роботи з іншомовною літературою суттєве значення має характер текстів: їхній зміст, інформативність, цікава фабула. Від якості текстового матеріалу залежить мотивація читачької діяльності студентів [3, с.191].

С.К. Фоломкіна виділяє такі функції іншомовного тексту:

1. Функція збагачення і розширення знань учнів, головним чином лексичних.

2. Функція тренування. Мета – засвоїти лексико-граматичний матеріал.

3. Функція розвитку усного мовлення на основі прочитаного тексту: переказ тексту своїми словами, бесіда за окремими проблемами.

4. Функція розвитку смислового сприйняття тексту – його розуміння [4, с.18-22].

За своїм змістом і тематикою тексти мають задовольняти пізнавально-комунікативні потреби та інтереси студентів. Це мають бути автентичні або адаптовані тексти різних жанрів: художні, науково-популярні, публіцистичні, тощо. “Важливо навчити учнів користуватися різними довідниками, лінгвокраїнознавчим коментарем, поясненням, висновками”[3, с.202].

Для формування в майбутніх педагогів умінь роботи з іншомовною літературою та контролю розуміння прочитаного тексту пропонуються такі вправи:

- відповісти на запитання викладача щодо змісту тексту;
- визначити з кількох слайдів або колажів ті, котрі ілюструють думку тексту;
- визначити у тексті смислові віхи та виписати найбільш суттєву інформацію;
- скласти план тексту;
- виконати тест множинного вибору.

Навчальний текст не зрозуміють, якщо: 1) автор не має чіткого уявлення про знання учнів; 2) автор включає в текст занадто значну кількість складних задач, на розв'язання яких учням бракує часу; 3) в текст включаються слова, словосполучення, речення, які не відомі учням даного рівня підготовки [3, с.102].

Наведемо приклади завдань, спрямованих на формування вмінь використовувати іноземну мову для обміну інформацією та її оцінювання, для застосування мови у віртуальних ситуаціях спілкування.

Під час підготовки до контрольної роботи з практики мови пропонується студентам провести пошукову роботу на тему “Berliner Verkehrsbetriebe” для розширення активного та пасивного словникового запасу.

Завдання №1: Ви відлітаєте з Берліну в Мюнхен. Літак о 18.00. Таксі для Вас дороге. Як громадським транспортом дістатися до аеропорту? Використовуйте пошуковий каталог www.web.de та лінк: www.bvg.de

Завдання №2: Використовуючи веб-сторінку <http://www.lufthansa.de>:

а) Знайдіть аеропорт, куди ви прилітаєте в Німеччині.

б) Ви летите в Мюнхен, де вам знадобиться план міста та список готелів. Скористуйтеся пошуковою системою “alta vista” по ключовому слову “Мюнхен”.

в) В Мюнхені ви хотіли би відвідати музей „Deutsches Museum“. Дізнайтеся адресу, час роботи музею, ціни на квитки. www.deutsches-museum.de

г) ви хотіли би знайти роботу закордоном, використайте інформацію з веб-сторінки <http://www.job.de>. Напишіть резюме, використайте такі слова та вирази: Erfahrungen im Umgang mit dem Computer; Führerschein Klasse 2; Abitur machen і т.д.

Як вище було зазначено, постійний розвиток технічних досягнень може вселити у викладачів повну невпевненість у собі. Не кожен прагне інновацій. Але все ж таки роль викладача залишається по суті незмінною.

Вірним є таке твердження, що часткове застосування інформаційних техноло-

гій замість звичайного підручника не висуває ні в якій мірі вимог до компетенцій викладачів. Вимога полягає в “плануванні уроків та навчального процесу таким чином, щоб навчання з комп'ютером та Інтернетом відбувалося доцільно, практично і раціонально. В цьому і полягає дидактична багатозначність” [6].

Важливою тенденцією сьогодення є навчальні платформи. Йдеться про WWW-адреси, на сторінках яких зареєстрований користувач має можливість не тільки читати наявну інформацію, а й сам може стати активним. У залежності від платформи та її призначення студенти пишуть там твори, коментують і опрацьовують тексти інших, розміщують документи, фото, знімають та дивляться фільми, дискутують між собою (у письмовій або усній формі), проводять опитування та ін.

Отже, мова йде про інформаційно – комунікаційну аудиторію, в якій учні мають можливість спілкуватись один з одним, а також із викладачем. У цьому контексті можна говорити про систему навчального менеджменту (організація, ведення та коментування навчального процесу), тому що як і в звичайній аудиторії викладач бачить “хто присутній”, може давати завдання, збирати в кінці “заняття” результати та коригувати їх. Таким чином, викладач керує навчальним процесом у віртуальному Web-класі.

Як побудувати заняття таким чином, щоб вдалося інтегрувати випадкову, фрагментарну та іноді суперечливу інформацію, а також досвід використання нових технологій у чітку систему навчання? Для формування професійної компетентності в майбутніх викладачів необхідно володіти вмінням обирати для свого заняття відповідні технічні засоби, аналізувати доречність та корисність їхнього використання з подальшим застосуванням в нових навчальних формах. Важливу роль відіграє також інформаційне середовище в навчальному процесі.

Висновок: Формування в майбутніх педагогів умінь роботи з іншомовною літературою на основі інформаційних тех-

нологій є одним з перспективних шляхів їхньої професійної підготовки.

Список літератури:

Кадемія М.Ю. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: навчальний посібник – Київ, 2005. – 366с.

Зуев Д.Д. Школьный учебник. – М.: Педагогика, 1983. – 240с.

Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов середніх навчальних закладів – К.: Ленвіт, 2002. – 328с.

Фоломкина С.К. Текст в обучении иностранным языкам.// Иностранные яз. в шк. – 1985, №3. – с.18-22.

Reinhard Donath: Internetprojekte im DaF-Unterricht, Zeitverschwendung oder didaktischer Mehrwert? In: http://www.englisch.schule.de/daf_werkstatt.htm

Fremdsprache Deutsch 33/2005: Lust auf Internet. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen.

Профілактика дезадаптації молоді з порушеннями психофізичного розвитку в умовах карантину під час пандемії

Соловйова Т. Г.

кандидат педагогічних наук Запорізький національний університет

Ключові слова: дезадаптація, пандемія, молодь з порушенням психофізичного розвитку

Актуальність. Під час сучасних соціальних потрясінь та глобальної перебудови картини світу, пов'язаних із загрозою світової пандемії коронавірусної хвороби, соціально вразливі верстви населення потребують особливої уваги з боку держави, суспільства та соціальних служб. Серед таких категорій громадян, однією з найнезахищеніших є молодь з порушеннями психофізичного розвитку. На відміну від інших вразливих категорій, серед яких діти, люди похилого віку та інші, молодь з порушеннями психофізичного розвитку, особливо з порушенням інтелектуальної сфери, має наднизьку адаптивність. В першу чергу, йдеться про групу молоді, яка через свої особливості не має можливості навчатися та/або працевлаштуватися, і залишається соціально ізольованою під час карантинних заходів. Соціальна політика України спрямована на всебічну підтримку даної категорії, втім, механізми підтримки такої молоді наразі розроблені недостатньо.

Розробку питань, пов'язаних з проблемами адаптації під час стресових, непередбачуваних ситуацій знаходимо у роботах науковців різних галузей, серед яких Є. Варбан, Л. Кітаєв-Смик, С. Оліфіра, Т. Титаренко та інші. Підтримка соціально вразливих верств населення, зокрема, мо-

лоді з порушеннями психофізичного розвитку у кризові моменти життя розглядалась Ю. Богинською, І. Івановою, М. Чайковським, М. Amaral, В. Lucas-Molina, R. Young та іншими дослідниками. Серед сучасних дослідників впливу пандемії на соціальне життя Ю. Гундертайло, О. Зазимко, Ю. Зімовін, О. Плетка. Втім, питання впливу пандемії на молодь з порушеннями психофізичного розвитку залишається не розробленим.

Метою нашої статті стало висвітлення особливостей профілактики дезадаптації молоді з порушеннями психофізичного розвитку в умовах карантину під час пандемії.

Пандемія коронавірусної хвороби внесла свої корективи у сучасне психосоціальне життя всього світу – починаючи з природного страху за життя та паніки на початку пандемії, до депресій та інших психічних розладів у середині 2020 року. Наприкінці 2020 року ситуація стала стабільнішою, поступово суспільство адаптується, соціальне життя набуває нових форм. У той же час, велика частина населення України залишається у складних життєвих обставинах, пов'язаних, в першу чергу, з власною низькою адаптивністю. До таких груп відносяться люди похилого віку та люди з порушеннями психофізичного

розвитку, зокрема, ті з них, які не мають постійної зайнятості.

Як вже зазначалося, дана категорія громадян вирізняється низькою соціальною адаптивністю. Так L. Jacola [1], досліджуючи проблеми адаптивності людей з легким ступенем інтелектуальної недостатності, зокрема, із синдромом Дауна, зазначає, що порівняно з нормотиповими людьми, молоді та підлітки з цим порушенням демонструють значно нижчі адаптаційні навички. Автором підтверджено взаємозв'язок між розвитком адаптаційних навичок та проблемами психічного здоров'я й поведінки. Як наслідок, неможливість адаптуватися призводить до самоізоляції, депресій та інших порушень.

Українська дослідниця І. Чухрій відмічає «завищені показники адаптивності при наявності значних ускладнень соціальної адаптації...» у представників молоді з порушеннями опорно-рухового апарату [2, с. 242]. Авторка припускає пояснення цього феномену наявності у респондентів підсвідомого бажання відповідати в опитувальниках соціальним очікуванням та ескапізму. Крім того, ми поділяємо думку дослідниці про над адаптацію або гіперадаптацію, «тобто переважання надмірних зусиль для адаптації» [2, с. 243]. А, отже, проблема адаптивності молоді з порушеннями психофізичного розвитку залишається.

Розглядаючи причини низьких адаптаційних можливостей та схильності до дезадаптації молоді, звернемо увагу на основні з них, які так чи інакше були висвітлені у роботах науковців та мають безпосереднє відношення до сьогоденної ситуації життя в умовах карантину. Так, однією з головних причин вважається низький соціальний статус людини з порушеннями розвитку у суспільстві та наявність низки бар'єрів між людиною та соціокультурним середовищем. Бар'єри фізичного, психологічного, інформаційного характеру набувають особливого значення в умовах карантину.

На нашу думку, для профілактики дезадаптації молоді з порушенням психофізичного розвитку під час карантину працівникам соціальних служб необхідно дотримуватись певних правил, перше з яких – «за-

лишатися на зв'язку». Допомога у налаштуванні зв'язку з соціальною службою, оточенням та іншими людьми зі схожими проблемами. Це означає і навчання людей з порушеннями розвитку безпечному користуванню спеціальним технічним та програмним обладнанням, підбір та допомога в установці необхідних програм соціального зв'язку, тощо.

По-друге, забезпечення дружньої психологічної підтримки, усунення можливих страхів, консультування за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Зауважимо, що означені технології доступні не всім, а, отже, телефонне консультування також є важливим.

По-третє, просвітницька, інформаційна, роз'яснювальна робота щодо важливості дотримання карантинних заходів, користування засобами індивідуального захисту. Особливої уваги заслуговує питання інформування молоді з інвалідністю про порядок дій у разі виникнення загрозливих симптомів.

По-четверте, організація звичайної роботи соціальної служби у дистанційному режимі. Йдеться про проведення занять, екскурсій, консультацій, корекційних та дозвільних заходів з використанням дистанційних технологій.

Отже, під час карантинних обмежень необхідно особливо уважно ставитися до проблеми усунення бар'єрів з метою профілактики глибокої соціальної дезадаптації молоді з порушеннями психофізичного розвитку в умовах «подвійної» соціальної ізоляції – такої, що постійно супроводжує людину з інвалідністю в сучасному українському суспільстві та іншою – яка виникає внаслідок карантинних заходів.

Література

- Jacola L. M., Hickey F., Howe S. R., Esbensen A., Shear P. K. Behavior and Adaptive Functioning in Adolescents With Down Syndrome: Specifying Targets for Intervention // *Journal of Mental Health Research in Intellectual Disabilities*. 2014. Oct. T. 7, № 4. С. 287-305.
- Чухрій І. В. Соціальна адаптація молоді з порушеннями функцій опорно-рухового апарату // *Актуальні проблеми психології*. Том 7, Вип. 48. С. 236-246. URL : <http://appsychology.org.ua/data/jrm/v7/i48/26.pdf>

Сучасний інтегрований урок вивчення літератури

Чхайло Л.М.,

КЗ «Сумський ОІППО», методист зарубіжної літератури та мов національних меншин, старший викладач кафедри соціально-гуманітарної освіти

***Анотація.** У статті розкривається сутність понять «інтегроване навчання», «інтегрований урок» в освітньому процесі. Розглянуто міжпредметну інтеграцію при вивченні літератури; ознаки інтегрованих уроків; визначено умови, завдяки яким вона буде результативною та ефективною.*

Ключові слова: інтеграція, інтегроване навчання, інтегрований урок літератури, міжпредметна інтеграція.

Keywords: integration, integrated learning, integrated lesson, interdisciplinary integration.

Актуальність проблеми. Актуальність ідеї інтегрованого навчання в тому, що вона є оптимальною для сучасного етапу розвитку національної школи, адже на даному етапі є зростання обсягу необхідної інформації та зменшення часу, відведеного для її засвоєння. В Україні принцип інтеграції проголошений основним принципом реформування освіти поряд з принципами гуманізації та демократизації. Перспективи розвитку інтегровано-предметного навчання закріплені у Державному стандарті базової і повної загальної освіти, в освітніх галузях.

Аналіз останніх публікацій. Сучасні дослідження, що розкривають окремі аспекти інтегрованого навчання, висвітлено у працях В. Безпалько, І. Зязюна, А. Коломієць, Н. Мойсеюк; питання міжпредметних зв'язків розглядали Є. Глінська, Г. Максимов, Б. Тітова. Дослідженням ефективності інтеграційного навчання займалися учені-лінгводидактики (О.

Біляев, Л. Варзацька, М. Вашуленко, М. Пентилюк та ін.) і методисти літературної освіти (Н. Волошина, М. Жулинський, О. Мазуркевич, В. Шуляр та ін.).

Виклад основного матеріалу. Я.А. Коменський звертав увагу на необхідності «завжди і всюди брати разом те, що пов'язано одне з одним». Необхідність інтегрованого підходу до організації навчально-виховного процесу великий дидакт пояснював таким чином: «Всі знання виростають з одного коріння навколишньої дійсності, мають між собою зв'язки, а тому повинні вивчатися у зв'язках».

Інтеграція – це об'єднання в одне ціле раніше ізольованих частин. Інтегровані уроки ставлять за мету об'єднати споріднені блоки знань із різних навчальних предметів навколо однієї теми з метою інформаційного та емоційного збагачення, сприйняття, мислення, почуттів учнів [5, с.11].

Інтегрований урок (від лат. integer – повний, цілісний) – тип уроку, у якому

органічно поєднуються відомості різних навчальних предметів навколо однієї теми, що сприяє інформаційному збагаченню сприймання, мислення і почуттів учнів за рахунок залучення цікавого матеріалу, що також дає змогу з різних сторін пізнати певне явище, поняття, досягти цілісності знань.

Мета інтегрованих уроків – формування в учнів цілісного світосприйняття, активізація їх пізнавальної діяльності; підвищення якості засвоєння сприйнятого матеріалу; створення творчої атмосфери в колективі учнів; виявлення здібностей учнів та їх особливостей; формування навичок самостійної роботи школярів з довідковою літературою, таблицями міжпредметних зв'язків, опорними схемами; підвищення інтересу учнів до матеріалу, що вивчається; ефективна реалізація розвивально-виховної функції навчання.

Інтегровані уроки з літератури базуються на можливостях використання методу компаративного аналізу та різноманітних інтерактивних форм навчання і мають за мету формувати й закріплювати в учнів такі навички:

- уміти працювати з текстом твору, добирати факти, художні деталі, аналізувати їх, робити висновки й узагальнення;
- зіставляти і порівнювати різнонаціональні літературні явища;
- визначати творчі зв'язки між письменниками різних літератур;
- аналізувати твори одного напрямку, течії, школи, а також інших національних літератур;
- порівнювати різнонаціональні твори, що є близькими за темою, ідеєю, сюжетом, проблематикою, образами, особливостями поетики;
- уміти працювати в колективі над розв'язанням проблем, поставлених учителями;
- уміти користуватися знаннями, одержаними самостійно [7, с.325].

Ефективною інтерактивною формою проведення інтегрованих уроків, що базуються на компаративному аналізі художніх творів, є робота в групах,

об'єднаних спільною метою, оскільки вона сприяє максимальному залученню досвіду учнів, спонукає їх до пошукової діяльності, стимулює почуття гідності та самоповаги [7, с.275].

Міжпредметні зв'язки передбачають використання запитань і завдань із матеріалу інших предметів, що мають допоміжне значення для вивчення теми. Натомість під час інтегрованого уроку учні ознайомлюються зі змістом різних предметів, включаються у несхожі між собою види діяльності, що підпорядковані одній темі.

Ефективність інтегрованих уроків забезпечується за умови володіння вчителем методикою їх проведення та умілого використання таких уроків у певній системі в поєднанні з традиційними формами роботи.

Інтегрований урок вимагає від педагога ретельної підготовки, професійної майстерності та натхнення особистісного спілкування. Уроки, побудовані на інтегрованому змісті, створюють передумови для різнобічного розгляду певного об'єкта, поняття, явища, формування систематичного мислення, збудження уваги, позитивного емоційного ставлення до пізнання. Цілком слушна думка О. Біляєва, що «підготовка і проведення інтегрованих уроків – непросте справа, яка потребує високого професіоналізму й ерудиції вчителя» У зв'язку з цим посилюється роль міжпредметних зв'язків у мовному навчанні. Вдале широке їх упровадження дасть можливість «адекватно визначити теми інтегрованих уроків української мови, їх зміст, структуру, технологію» [1, с.97].

Інтегровані уроки ґрунтуються на міцних міжпредметних зв'язках, що дає можливість продемонструвати цілісність освіти, розвивати на новому якісному рівні творче мислення, інтелект та емоційні образні почуття дітей молодшого шкільного віку.

При формуванні плану-конспекту інтегрованого уроку дуже важливо, щоб вчитель врахував цілий ряд структурних особливостей:

- матеріал уроку повинен бути чітким та компактним, щоб не перевантажити учня зайвою інформацією;
- повинна простежуватися логічна взаємодія між матеріалом із тих навчальних галузей, які вчитель вирішив об'єднати в рамках уроку;
- навчальний матеріал повинен бути максимально інформативним та цікавим [4, с.99].

Має сенс проводити в формі інтегрованих уроків узагальнюючі заняття, коли учитель хоче розкрити певні важливі проблеми в рамках декількох навчальних дисциплін, хоча останнім часом серед вчителів практикується використання цього виду уроку на будь-якому етапі вивчення навчального матеріалу.

Говорячи про урок формування нових знань, можна застосувати такі його форми в рамках необхідної інтеграції: урок-подорож/екскурсія, мультимедіа-урок, урок-дослідження. Використовуючи такі форми проведення заняття, вчитель отримує максимальні можливості для зацікавленості учнів, розкриття їхнього творчого потенціалу, а також комплексного розвитку.

Варто також розглянути такий тип заняття, як урок повторення вивченого матеріалу. Для того щоб учні максимально закріпили поданий матеріал, доцільні будуть наступні форми проведення уроку літератури: урок-гра, театралізований урок, завершальна екскурсія, заняття-аналіз контрольних робіт, заняття-бесіда/дискусія. Завдяки використанню таких форм навчання вдасться систематизувати отримані знання та поглибити їх до необхідного рівня.

Сучасна лінгводидактика пропонує певні класифікації інтегрованих уроків, що базуються на різних ознаках і з урахуванням: предметів, що інтегруються (мова і література; мова і музика; мова, народознавство і музика тощо); мети уроку (автономними, домінуючими, супровідними цілями); місця проведення (класні, позакласні, комбіновані); часу проведення (урок, спарені уроки); кількості уроків (подвоєні, потроєні). Л.

Варзацька, досліджуючи інтегровані уроки, пропонує оптимальну їх типологію за сукупністю таких основ: цільової, діяльнісної, предметної, організаційної, тематичної. Найперспективнішою є «така організація пізнання, за якої об'єднуються уроки рідної мови та інших навчальних предметів (літератури, природознавства, мистецтва, музики) спільною темою дидактичного матеріалу» [2, с. 32].

Змістовні та цілеспрямовані інтегровані уроки вносять у звичайну структуру шкільної літературної освіти новизну, оригінальність, сприяють формуванню цілісної картини світу, розгляду предмета з кількох сторін, дозволяють систематизувати знання, створюють сприятливі умови для реалізації особисто орієнтованого, розвивального навчання молодших школярів. Методично правильні побудова і проведення інтегрованих уроків сприяють підвищенню зростання професійної майстерності вчителя, тому що вимагають від нього володіння методикою сучасних технологій навчально-виховного процесу.

Висновок. За допомогою міжпредметних зв'язків в учнів формуються види навчальної діяльності та навчально-пізнавальна культура, спільні для багатьох предметів: слухати вчителя, відповідати перед класом, читати вголос, подумки списувати з підручника, дошки, відчуття гармонії, зорової рівноваги, вміння зіставляти, доводити. Реалізація міжпредметних зв'язків та проведення інтегрованих уроків сприяє розкриттю творчих здібностей кожного учня, урізноманітненню методів та організаційних форм навчання для посилення інтересу учнів до знань, активізації мислення, підвищення результативності всієї освітньої роботи.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

- Біляєва О. Лінгводидактика рідної мови: Навчально-методичний посібник. – Київ: Генеза, 2005. – 180 с.
- Варзацька Л. Методика інтегрованого уроку мови // Дивослово. – 2004. – №3. – С. 31-50.
- Клименко Ж. Система взаємозв'язаного вивчен-

- ня літератур // Зарубіжна література в школах України. – 1999. – №37.– С.8-9.
- Колодько Т. М. Формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах: дисертація... кандидата пед. наук: 13.00.04 / Колодько Тетяна Миколаївна. – К., 2005. – 192 с.
- Нікуліна Ф. Інтегральна технологія: основні ідеї та структура // Завуч (Перше вересня). – 2000. – № 23-24. – С.10-15.
- Падун Н. О. Особливості форм інтегрованого навчання у сучасній школі // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. – № 1. – С. 82.
- Сеник В. Доцільність та специфіка інтеграції при вивченні літератур як шлях до формування компаративної компетенції особистості у сучасній школі: Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. – Випуск 2. (32). – 2014. – 128-131.

Alternative ways of teaching foreign languages

N. Kliunina,

*tutor of the social and humanitarian department, methodologist of foreign languages of
Sumy In-Service Teacher Training Institute*

The article is about the alternative ways of teaching foreign languages because of the coronavirus pandemic. We realize that face-to-face learning is the best one for the students but because of the today's situation we have to use alternative ways of teaching foreign languages. It is important for us to continue the educational process and we want it to be safe and of high quality.

Key words: educational process, remote learning, foreign languages, to work independently, educational resources, the 'flipped classroom', web-based learning.

The problem is to be aware of alternative ways of teaching foreign languages and to use them because of the coronavirus pandemic. It is important for us to continue the educational process and we want it to be safe and of high quality.

The aim of the article is to show the alternative ways of teaching foreign languages we can use nowadays.

Due to the coronavirus pandemic, the whole world is looking for alternative ways of solving different problems. The education is not an exception, because it is important for us to continue the educational process and we want it to be safe and of high quality. Remote learning is a promising area for the development of education, and this format presupposes the presence of all the attributes inherent in face-to-face learning, such as group discussions, collective discussion of the material covered, communication, etc.

To ensure a full-fledged educational process at a distance, in addition to technical tools, the teacher needs to possess a number of professional and personal competencies that will interest, organize students at the initial

stage and keep their attention until the final. In addition, you should remember about the etiquette (netiquette) when cooperating between teachers and students:

- set a tone of respect for each other. Use greetings and addresses with respect, just like in real life;
- respect the opinions of each other. If you feel the need to disagree, do it with respect;
- be generous and professional. Treat during webinars, seminars with the same respect and professionalism as in real life;
- stick to the topic;
- avoid sarcasm. Avoid writing anything that conveys rottenness and sarcasm, even if it's a joke, because not hearing your voice and intonation not everyone can guess that this is a joke;
- be able to forgive. If the interlocutor makes a mistake do not stop him, let him talk;
- do not raise your voice and do not write all in large letters (this will be regarded as a raised tone);

СКЛАДЕНА МАТРИЦЯ ЦІЛЕЙ ПОВИННА ВІДПОВІДАТИ ВСІМ РІВНЯМ
КОГНІТИВНИХ ПРОЦЕСІВ.
NOTE: BLOOM'S TAXONOMY CAN BE A USEFUL RESOURCE IN DEVELOPING
LEARNING OUTCOMES. THE FOLLOWING ARE ACTION VERBS THAT CAN BE USED
FOR VARIOUS LEVELS OF LEARNING.

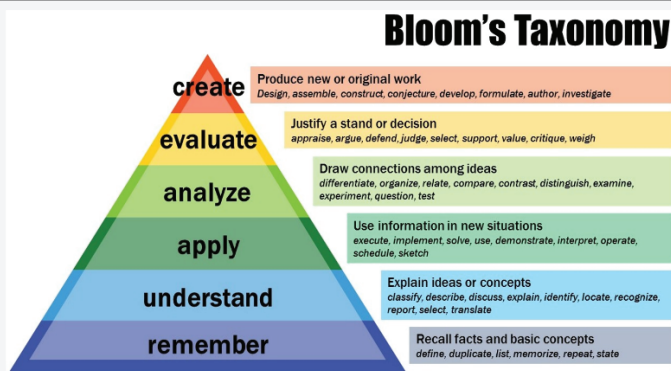

Figure1. Classification of levels of cognitive processes

- create an atmosphere of psychological comfort, etc [5].

Remote learning is a set of technologies that provide students with the educational material, interaction between students and teachers in the learning process, giving students the opportunity to work independently with learning materials, as well as in the learning process.

The main task of remote learning is the development of creative and intellectual abilities of the child through open and free use of platforms, educational resources and programs, including those available in the Internet.

Using the distance learning platform (Moodle, Google Classroom and others) the teacher creates a distance course (class), registers students in the course (or provides them with a code to join the classroom Google Classroom). In the created distance course, the teacher places text materials, presentations, video recordings, tasks, links to other educational resources. Students get acquainted with educational materials, perform tasks and upload them to the distance learning system. The teacher checks, evaluates the performance of tasks by students, writes appropriate comments on the work.

The use of distance learning platforms is appropriate for the organization of remote and

individual learning in educational institutions in both synchronous and asynchronous mode.

When planning and preparing for a lesson, the teacher can use the following tools:

Google documents, presentations, tables, pictures, etc.: teachers can create and share documents, presentations, tables, and leave comments; – program for creating screenshots, video recordings allow teachers to take screenshots, edit them and combine them, record video lessons.

Training sessions using chat technologies are conducted synchronously, i.e. all participants have simultaneous access to chat. Chatting is communication in the net in real time via Internet messengers. The most common today is Viber, WhatsApp.

Web-based learning include distance lessons, conferences, seminars, business games, and other forms of learning through telecommunications and other capabilities, but taking into consideration that the goals must be consistent with the levels of cognitive processes (fig.1). Trying to reduce to a single system a set of disparate goals and objectives, Bloom created a theory that is causing heated controversy and discussion [1].

The 'flipped classroom' format of education is quite successful, especially for children in grades 7-11. Students get acquainted

ТЕОРІЯ Л. ВИГОТСЬКОГО

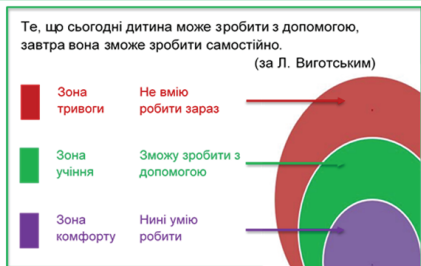

Figure 2. The theory of Vygotsky

with the new educational material remotely – offline, and then formulate their questions to it. But the discussion of this material with the teacher takes place during an online lesson with the direct participation of students, or personally in the classroom in the format of live communication. It is not advisable to spend valuable time working together on regular passive listening.

‘Flipped classroom’ is a form of blended learning in which technology is used as a lever for classroom learning, allowing the teacher to spend more time communicating with students instead of teaching the material.

In terms of Bloom’s revised taxonomy (2001), this means that students are doing the lower levels of cognitive work (gaining knowledge and comprehension) outside of class, and focusing on the higher forms of cognitive work (application, analysis, synthesis, and/or evaluation) in class, where they have the support of their peers and instructor. This model contrasts from the traditional model in which ‘first exposure’ occurs via lecture in class, with students assimilating knowledge through homework; thus, the term ‘flipped classroom’. (By Cynthia J. Brame, CFT Assistant Director)

So, in this kind of learning, students first become familiar with the topic on their own, usually in a video lesson. In class, students apply the acquired knowledge to solve problems or perform practical tasks. The teacher’s role is to help those who have difficulty with the material, not to teach the material in general.

In all these activities, the student must be an active participant involved in the creative

process of information exchange. Thus, the change in teaching methods in ‘flipped classroom’ is not only, and not so much in changing the homework of students, as in the tasks to be solved in the lesson [4].

To provide remote learning in general secondary education in foreign languages, teachers are encouraged to cover their presentations, micro-learning, video lectures, lectures, scientific literature for preparation for the subject on their own websites or school sites.

The teacher can use remote teaching, which includes the presentation of theoretical material (lesson / lecture, including multimedia), checking the material using questions and tests – both in text and test form.

We recommend our teachers to provide students with sample tests with comments, which will help them understand and gradually trace the progress of work on tasks, and training test tasks will provide an opportunity to develop skills to perform test tasks of all types; to acquaint students with the general strategies of the test of a given format and to offer detailed practical advice on tactics aimed at successful completion of the test; use tasks of four forms: tasks to establish compliance, tasks with the choice of one correct answer, tasks to fill in the gaps in the text and open-ended tasks.

Students can also benefit from online courses, educational and methodical online complexes, free online platforms for preparation to ZNO BeSmart, Prometheus, ILearn and educational portal Akademia.in.ua.

Computer training programs allow you to train different types of speech activities and combine them in different ways, understand language phenomena, promote the formation of linguistic abilities, automate speech actions, as well as implement an individual approach and intensify independent work of students. According to Vygotsky’s theory, what a child can do today with help, tomorrow he will be able to do independently (Fig. 2) [3, p.74]

Working with Internet resources in preparation for lessons, teachers have the opportunity to use materials from specialized sites for English teachers. This may be the British Council’s website in Ukraine <http://www.britishcouncil.org.ua/english/learn-online/websites>, which contains interactive exercises,

hundreds of pages of audio, text, video and interactive exercises.

REFERENCES

Anderson, L. & Krathwohl, D. R. A Taxonomy for Learning, Teaching and assessing: A revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives. – New York: Longman, 2001. – 336 p.

Berrett D (2012). How 'flipping' the classroom can improve the traditional lecture. The Chronicle of Higher Education, Feb. 19, 2012.

Variy M.Y. General Psychology Textbook / 2nd ed., Ed. and ext. – K.: "Center for Educational Literature", 2007.- 968 p.

<http://dystosvita.blogspot.com/2013/06/blog-post.html>

http://www.4uth.gov.ua/library_science/publishing/netiquette_2010.doc